

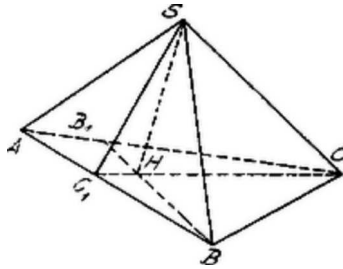
a) Induljunk ki abból az esetből, amidőn a tetraéder S csúcsában három, páronként egymásra merőleges él fut össze. Ilyenkor S a tetraéder magassági pontja, az S csúccsal szembenfekvő lapon $ABC\triangle$ hegyesszögű háromszög tartozik lenni, ¹ az S csúcsból az ABC lapra bocsátott magasság talppontja az $ABC\triangle$ magassági pontja. Az $ABC\triangle$ területének négyzete pedig egyenlő az oldallapok (SAB , SBC , SCA) területének négyzetösszegével. ²

Ha az $ABC\triangle$ magassági pontja H , az $ABC\triangle$ magasságainak talppontjai (a háromszög megfelelő oldalain) A_1 , B_1 , C_1 , akkor, mivel SAA_1 , SBB_1 , SCC_1 az S -nél derékszögű háromszögek,

$$\overline{SH}^2 = \overline{AH} \cdot \overline{HA_1} = \overline{BH} \cdot \overline{HB_1} = \overline{CH} \cdot \overline{HC_1}$$

és

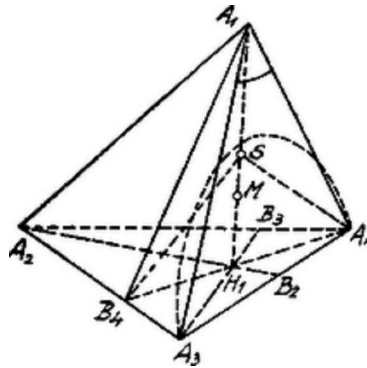
$$\overline{SA_1}^2 = \overline{A_1A} \cdot \overline{A_1H}, \quad \overline{SB_1}^2 = \overline{B_1B} \cdot \overline{B_1H} \\ \overline{SC_1}^2 = \overline{C_1C} \cdot \overline{C_1H}.$$

Megjegyezzük még, hogy az S csúcs az ABC síkra, a H pontban állított merőlegesnek és az $ABC\triangle$ bármely oldalához, mint átmérőhöz tartozó gömb metszéspontja. (L. a 466. feladatban!)

b) Legyen már most, az $A_1A_2A_3A_4$ oly orthocentrikus tetraéder, melynek minden határlapja hegyesszögű háromszög, tehát mindegyik testszöglete hegyes.

Az orthocentrikus tetraéderben mindegyik magasság talppontja a szembenfekvő határlapon, az illető határlap ill. határháromszög magassági pontja – hiszen az ilyen tetraéder szembenfekvő élei egymásra merőlegesek. (L. egyébként a II. évf. 179. oldalán a 110. feladatot!) Hegyesszögű háromszögben a magassági pont a háromszögön belül van; kell tehát, hogy a tetraéder magassági pontja a tetraéderen belül legyen.

Tekintsük pl. a tetraéder A_1H_1 magasságát, ahol H_1 az $A_2A_3A_4\triangle$ magassági pontja. Már most pl. az A_3A_4 élhez, mint átmérőhöz tartozó gömb az $A_1A_3A_4$ lapot egy legnagyobb körben metszi úgy, hogy A_1 ezen körön, ill. a gömbön kívül fekszik; ³ a gömb az A_1H_1 magasságot oly S pontban metszi, mely A_1 és H_1 között fekszik és az $SA_2A_3A_4$ tetraéder az a) alatti tulajdonságokkal bír, úgy hogy

$$\overline{A_1H_1}^2 > \overline{SH_1}^2 = \overline{A_iH_1} \cdot \overline{H_1B_i} \quad \text{és} \quad \overline{A_1B_i}^2 > \overline{SB_i}^2 = \overline{B_iA_i} \cdot \overline{B_iH_1}$$

¹L. V. évfolyamunk 241. oldalán a 466. feladatban (1929/4. 241. old. – a szerk.)

²L. II. évfolyamunk 142. oldalán a 91. feladatban (1926/1. 142. old. – a szerk.).

³Ugyanis $A_3A_1A_4\triangle$ hegyesszög! A tetraéder M magassági pontja S és H között fekszik. Ugyanis az $A_1A_3A_4\triangle$ magassági pontja, H_2 , az A_3A_4 átmérő félkörön, ill. gömbön belül fekszik; ezen belül fekszik SH_1 is. (S a gömbön!) Így a tetraéder A_2H_2 magassága az A_1H_1 -et csak S és H_1 között metszheti (az M pontban).

ahol B_i az $A_2A_3A_1\triangle A_i$ csúcsából kiinduló magasság talppontja ($i = 2, 3, 4$).
Eszerint

$$\begin{aligned}\overline{A_1B_2^2} &> \overline{B_2A_2} \cdot \overline{B_2H_1} \text{ vagy } \left(\frac{1}{2} A_1B_2 \cdot A_3A_4\right)^2 > \left(\frac{1}{2} A_3A_4 \cdot B_2A_2\right) \left(\frac{1}{2} A_3A_4 \cdot B_2H_1\right) \\ \overline{A_1B_3^2} &> \overline{B_3A_3} \cdot \overline{B_3H_1} \text{ ,, } \left(\frac{1}{2} A_1B_3 \cdot A_2A_4\right)^2 > \left(\frac{1}{2} A_2A_4 \cdot B_3H_3\right) \left(\frac{1}{2} A_2A_4 \cdot B_3H_1\right) \\ \overline{A_1B_4^2} &> \overline{B_4A_4} \cdot \overline{B_4H_1} \text{ ,, } \left(\frac{1}{2} A_1B_4 \cdot A_2A_3\right)^2 > \left(\frac{1}{2} A_2A_3 \cdot B_4A_4\right) \left(\frac{1}{2} A_2A_3 \cdot B_4H_1\right)\end{aligned}$$

Az utóbbi egyenlőtlenségek azt fejezik, hogy mindegyik oldallap területe nagyobb, mint az alaplap és az oldallap (az alaplapon való) vetületének mértani középárányosa, ⁴ azaz

$$\begin{aligned}t_{A_1A_3A_4}^2 &> t_{A_2A_3A_4} t_{A_3A_4H_1}, \quad t_{A_1A_2A_4}^2 > t_{A_2A_3A_4} \cdot t_{A_2A_4H_1}, \\ t_{A_1A_2A_3}^2 &> t_{A_2A_3A_4} \cdot t_{A_2A_3H_1}.\end{aligned}$$

Összeadva ezen egyenlőtlenségek megfelelő oldalait

$$t_{A_1A_3A_4}^2 + t_{A_1A_2A_4}^2 + t_{A_1A_2A_3}^2 > t_{A_2A_3A_4} (t_{A_3A_4H_1} + t_{A_2A_4H_1} + t_{A_2A_3H_1}).$$

A jobboldali zárójeles összeg azonban az $A_2A_3A_4\triangle$ területét jelenti és így

$$t_{A_2A_3A_4}^2 < t_{A_1A_3A_4}^2 + t_{A_1A_2A_4}^2 + t_{A_1A_2A_3}^2.$$

Kimutattuk tehát, hogy ha az orthocentrikus tetraéder valamelyik testszöglete hegyes, akkor a szembenfekvő határlap területének négyzete kisebb, mint a többi lapokénak négyzetösszege!

c) Tegyük fel már most, hogy az $A_1A_2A_3A_4$ orthocentrikus tetraéder olyan, hogy az A_1 szöglet tompaszögű. Ekkor A_1 -nek az alapélek bármelyikéhez, mint átmérőhöz tartozó gömb belsejében kell feküdnie ⁵ és ekkor $A_1H_1 < SH_1$ (ahol S ugyanazt a pontot jelenti, mint b) alatt). A b) alatti egyenlőtlenségek értelme megváltozik, úgy hogy ezen esetben

$$t_{A_2A_3A_4}^2 > t_{A_1A_3A_4}^2 + t_{A_1A_2A_4}^2 + t_{A_1A_2A_3}^2,$$

azaz, ha a tetraéder egyik szöglete tompa, akkor az ezzel szembenfekvő határlap (területének) négyzete nagyobb, mint az oldallapok területének négyzetösszege.

Az ilyen tetraédernél a tetraéder magassági pontja a tetraéderen kívül esik. Ugyanis az A_i ($i = 2, 3, 4$) csúcsból a szemközti határlapra bocsátott tetraédermagasság talppontja az illető határlap magassági pontja. Mivel pedig az A_i ($i = 2, 3, 4$) csúccsal szembenfekvő határlap A_1 -nél tompaszögű, ennek magassági pontja a háromszögön, ill. a tetraéderen kívül esik és így az A_i ($i = 2, 3, 4$) csúcsokból kiinduló tetraéder-magasságok, ill. ezek metszéspontja, a tetraéder magassági pontja is a tetraéderen kívül esik.

Ezek alapján *kell*, hogy a feladatban foglalt tétel igaz legyen. Mert, ha mindegyik határlap (területének) négyzete kisebb a többi lapok négyzetösszegénél, akkor nem lehet, hogy az egyik szöglet derékszögű vagy tompaszögű legyen: az a) ill. c) eset állana elő a területek négyzetét illetően.

Ha pedig egyik határlap négyzete nagyobb a többiek négyzetösszegénél, akkor kell, hogy ezen határlappal szemben tompaszögű testszöglet legyen; mert ha nem az, akkor az a) vagy b) eset állana elő, a területek négyzetét illetően.

⁴ $A >$ jel helyett = áll elő, ha A_1 -nél mindegyik élszög derékszög!

⁵ Ha $A_iA_1A_k <$ ($i \neq k \pm 1$) tompaszög, akkor A_1 az A_iA_k átmérőjű körön belül fekszik!